

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 22 czerwca 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 2001/23/WE — Artykuły 3–5 — Przejęcia przedsiębiorstw —
Ochrona praw pracowniczych — Wyjątki — Postępowanie upadłościowe — „Pre-pack” —
Przetwarzanie przedsiębiorstwa

W sprawie C-126/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Rechtbank Midden-Nederland (sąd rejonowy dla środkowych Niderlandów) postanowieniem z dnia 24 lutego 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 lutego 2016 r., w postępowaniu:

Federatie Nederlandse Vakvereniging,

Karin van den Burg-Vergeer,

Lyoba Tanja Alida Kukupessy,

Danielle Paase-Teeuwen,

Astrid Johanna Geertruda Petronelle Schenk

przeciwko

Smallsteps BV,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes izby, M. Vilaras, J. Malenovský (sprawozdawca), M. Safjan i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 18 stycznia 2017 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Federatie Nederlandse Vakvereniging oraz K. van den Burg-Vergeer, L. Kukupessy, D. Paase-Teeuwen i A. Schenk przez A. Simsek, advocaat,

* Język postępowania: niderlandzki.

- w imieniu Smallsteps BV przez B.F.H. Rumorę-Scheltemę, H.T. ten Havego oraz R.J. van Galena, advocaten,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez J. Langerę oraz M. Bulterman, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. van Beeka oraz M. Kellerbauera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 29 marca 2017 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3–5 dyrektywy Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.U. 2001, L 82, s. 16).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Federatie Nederlandse Vakvereniging (zwaną dalej „FNV”), niderlandzką organizacją związkową, oraz Karin van den Burg-Vergeer, Lyobą Tanją Alidą Kukupessy, Danielle Paase-Teeuwen i Astrid Johanną Geertrudą Petronelle Schenk a spółką Smallsteps BV w przedmiocie ustalenia wejścia przez tę spółkę w stosunki pracy.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Dyrektywa 2001/23 stanowi kodyfikację dyrektywy Rady 77/187/EWG z dnia 14 lutego 1977 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich, odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.U. 1977, L 61, s. 26), zmienionej dyrektywą Rady 98/50/WE z dnia 29 czerwca 1998 r. (Dz.U. 1998, L 201, s. 88).
- 4 Motyw 3 dyrektywy 2001/23 brzmi następująco:
„Konieczne jest zapewnienie ochrony pracowników w przypadku zmiany pracodawcy, w szczególności zapewnienie przestrzegania ich praw”.
- 5 Artykuł 1 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2001/23 stanowi:
„Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do każdego przypadku przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa, zakładu, przez innego pracodawcę w wyniku prawnego przeniesienia własności lub łączenia”.
- 6 Artykuł 3 ust. 1 tej dyrektywy brzmi następująco:
„Prawa i obowiązki zbywającego wynikające z umowy o pracę lub stosunku pracy istniejącego w momencie przejęcia przechodzą, w wyniku tego przejęcia, na przejmującego”.

7 Artykuł 4 ust. 1 wspomnianej dyrektywy przewiduje:

„Przejęcie przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu nie stanowi samo w sobie podstawy do zwolnienia, czy to przez zbywającego, czy przejmującego. Postanowienie to nie stoi na przeszkodzie zwolnieniom z powodów ekonomicznych, technicznych lub organizacyjnych, powodujących zmiany w stanie zatrudnienia”.

8 Zgodnie z art. 5 tejsz dyrektywy:

„1. O ile państwa członkowskie nie ustalą inaczej, art. 3 i 4 nie mają zastosowania do jakiegokolwiek przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu, jeżeli wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie, wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego, i jeżeli znajduje się on[o] pod nadzorem właściwego organu publicznego (którym może być likwidator, upoważniony przez właściwy organ publiczny).

2. Jeżeli art. 3 i 4 mają zastosowanie w przypadku przejęcia w trakcie postępowania upadłościowego, wszczętego w stosunku do zbywającego (bez względu na to, czy postępowanie takie zostało wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego) i takie postępowanie podlega nadzorowi właściwego organu publicznego (którym może być likwidator, upoważniony przez właściwy organ publiczny), państwo członkowskie może ustalić, że:

a) niezależnie od postanowień art. 3 ust. 1, długi zbywającego, powstałe w związku z jakąkolwiek umową o pracę lub stosunkiem pracy, wymagalne przed przejęciem lub przed wszczęciem postępowania upadłościowego, nie są przenoszone na przejmującego, pod warunkiem że takie postępowanie powoduje na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego uruchomienie ochrony co najmniej równorzędnej do tej [z tą], która jest przewidziana w przypadkach objętych zakresem dyrektywy Rady 80/987/EWG z dnia 20 października 1980 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy [Dz.U. 1980, L 283, s. 23],

oraz, lub alternatywnie, że

b) przejmujący, zbywający lub osoba, albo osoby wykonujące funkcje zbywającego z jednej strony i przedstawiciele pracowników z drugiej strony, uzgodnią zmiany warunków pracy pracowników takie, na jakie zezwalają obowiązujące przepisy i praktyka, mające zapewnić możliwości ochrony zatrudnienia poprzez zapewnienie możliwości przetrwania przedsiębiorstwa lub zakładu względnie części przedsiębiorstwa lub zakładu.

3. Państwo członkowskie może zastosować ust. 2 lit. b) do każdego przejęcia, w przypadku gdy zbywający znajduje się w stanie poważnego kryzysu ekonomicznego, określanego przez przepisy krajowe, z zastrzeżeniem że stan taki zostanie ogłoszony przez właściwy organ publiczny i podlega sądowemu nadzorowi, pod warunkiem iż takie przepisy istniały już w krajowym ustawodawstwie w dniu 17 lipca 1998 r.

[...]

4. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki, aby zapobiec nadużywaniu postępowań upadłościowych w sposób pozbawiający pracowników praw przewidzianych w niniejszej dyrektywie”.

Prawo niderlandzkie

- 9 Przepisami regulującymi w prawie niderlandzkim prawa pracowników w przypadku przejęć przedsiębiorstw są art. 7:662–7:666 i art. 7:670 ust. 8 Burgerlijk Wetboek (kodeksu cywilnego, zwanego dalej „BW”).
- 10 Artykuł 7:662 ust. 2 lit. a) BW stanowi:
- „Dla celów stosowania niniejszej sekcji:
- a) »przejęcie« oznacza przejęcie w następstwie porozumienia, połączenia lub podzielenia jednostki gospodarczej, która zachowuje swoją tożsamość;
- [...]”.
- 11 W szczególności art. 7:663 BW stanowi:
- „Przejęcie przedsiębiorstwa powoduje z urzędu przeniesienie na rzecz przejmującego praw i obowiązków, które dla pracodawcy tego przedsiębiorstwa wynikają w tym momencie z umowy o pracę zawartej pomiędzy tym pracodawcą a zatrudnionym pracownikiem w tym przedsiębiorstwie. Jednakże w ciągu jednego roku po przejęciu ten pracodawca i przejmujący pozostają solidarnie odpowiedzialni za poszanowanie wynikających z umowy o pracę obowiązków powstałych przed tą chwilą”.
- 12 Artykuł 7:666 BW przewiduje:
- „Artykuły 7:662–7:665 i art. 7:670 ust. 8 nie mają zastosowania do przejęcia przedsiębiorstwa, w sytuacji gdy:
- a) ogłoszona została upadłość pracodawcy, a przedsiębiorstwo należy do masy upadłości [...]”.
- 13 Zgodnie z art. 7:670 BW:
- [...]
8. Pracodawca może rozwiązać umowę o pracę z pracownikiem zatrudnionym w jego przedsiębiorstwie ze względu na określone w art. 7:662 ust. 2 lit. a) przejęcie tego przedsiębiorstwa;
- [...]”.
- 14 Począwszy od 2012 r. kilka sądów niderlandzkich stosuje procedurę zwaną „pre-pack”. Chodzi o transakcję dotyczącą aktywów przygotowaną przed ogłoszeniem upadłości z pomocą ustanowionego przez sąd potencjalnego syndyka, która jest realizowana bezpośrednio po ogłoszeniu upadłości. W ramach owego pre-packu sąd ten ustanawia także potencjalnego sędziego-komisarza.
- 15 Do chwili obecnej w Niderlandach ani etap przygotowawczy, ani pre-pack jako taki nie są regulowane przez prawo, lecz są one wynikiem praktyki.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 16 Do chwili ogłoszenia upadłości Estro Groep BV była największą spółką w Niderlandach zajmującą się prowadzeniem świetlic dla dzieci. Posiadała ona prawie 380 placówek na całym obszarze Niderlandów i zatrudniała około 3600 pracowników.

- 17 Począwszy od listopada 2013 r. można było przewidzieć, że bez nowego finansowania w lecie 2014 r. Estro Groep nie będzie już w stanie wywiązywać się ze swych zobowiązań.
- 18 W poszukiwaniu takiego finansowania Estro Groep najpierw konsultowała się z głównymi pożyczkodawcami i akcjonariuszami, jak również z innymi pożyczkodawcami lub ewentualnymi innymi inwestorami w celu uzyskania nowego finansowania. Te konsultacje, zwane przez Estro Groep „planem A”, okazały się jednak bezowocne.
- 19 Równoległe do negocjacji w ramach planu A Estro Groep opracowała plan alternatywny, zwany „projektem Butterfly”. Projekt ten zakładał wznowienie działalności znacznej części przedsiębiorstwa Estro Groep w następstwie pre-packu. Wznowienie to miało się opierać na wznowieniu działalności 243 z 380 placówek, utrzymaniu miejsc pracy dla prawie 2500 pracowników z ogólnej liczby około 3600 oraz ciągłości świadczenia usług we wszystkich placówkach w lipcu 2014 r.
- 20 W toku realizacji projektu Butterfly Estro Groep skontaktowała się jako z potencjalnym nabywcą jedynie z H.I.G. Capital, siostrzaną spółką swojego głównego akcjonariusza, Bayside Capital. Żadne inne potencjalne rozwiązanie nie zostało rozpatrzone.
- 21 W dniu 5 czerwca 2014 r. Estro Groep wniosła do rechtbank Amsterdam (sądu rejonowego w Amsterdamie, Niderlandy) o ustanowienie potencjalnego syndyka. Został on ustanowiony w dniu 10 czerwca 2014 r.
- 22 W dniu 20 czerwca 2014 r. została zawiązana Smallsteps w celu przejęcia w charakterze przedsiębiorstwa odpowiedzialnego za wznowienie działalności, na rachunek H.I.G. Capital, znacznej części placówek świetlicowych Estro Groep w ramach projektu Butterfly.
- 23 W dniu 3 lipca 2014 r. cały personel Estro Groep otrzymał wiadomość elektroniczną wskazującą, że w dniu 4 lipca 2014 r. zostanie złożony wniosek o ogłoszenie upadłości, i precyzującą, iż personel ten zostanie ewentualnie wezwany do udziału w zebraniu przed złożeniem tego wniosku.
- 24 W dniu 4 lipca 2014 r. Estro Groep wniosła do rechtbank Amsterdam (sądu rejonowego w Amsterdamie) o odroczenie płatności. W dniu 5 lipca 2014 r. wniosek ten został przekształcony we wniosek o ogłoszenie upadłości, która została ogłoszona tego samego dnia.
- 25 W tym samym dniu, 5 lipca 2014 r., został podpisany pre-pack pomiędzy syndykiem a Smallsteps, na którego podstawie spółka ta kupiła około 250 placówek i zobowiązała się do zapewnienia miejsc pracy prawie 2600 pracownikom Estro Groep w dniu ogłoszenia upadłości.
- 26 W dniu 7 lipca 2014 r. syndyk zwolnił wszystkich pracowników Estro Groep. Prawie 2600 pracowników uprzednio zatrudnionych przez Estro Groep otrzymało oferty zawarcia nowych umów o pracę od Smallsteps, a ponad tysiąc zostało ostatecznie zwolnionych.
- 27 FNV oraz cztery inne współpowódki, które pracowały w placówkach przejętych przez Smallsteps, lecz po ogłoszeniu upadłości Estro Groep nie otrzymały oferty zawarcia nowych umów o pracę, wniosły do sądu odsyłającego powództwo, tytułem głównym, o ustalenie, że dyrektywa 2001/23 ma zastosowanie do pre-packu zawartego pomiędzy Estro Groep a Smallsteps, a tym samym te cztery współpowódki powinny być uznane za zatrudnione od tej pory z mocy prawa w Smallsteps na niezmienionych warunkach. Posiłkowo ich powództwo miało na celu ustalenie, że zastosowanie ma także art. 7:662 i nast. BW, gdyż przejęcie przedsiębiorstwa nastąpiło przed dniem ogłoszenia upadłości Estro Groep. Smallsteps podważa żądania powódek.

28 W tych okolicznościach Rechtbank Midden-Nederland (sąd rejonowy dla środkowych Niderlandów) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy w przypadku przeniesienia własności przedsiębiorstwa, którego upadłość ogłoszono, a ogłoszenie to zostało poprzedzone pre-packiem, pod kontrolą sądu, mającym wyraźnie na celu zachowanie (części) tego przedsiębiorstwa, niderlandzkie postępowanie upadłościowe jest zgodne z zamysłem i celem dyrektywy 2001/23 i czy wobec tego art. 7:666 ust. 1 lit. a) BW jest (wciąż) zgodny z tą dyrektywą?
- 2) Czy dyrektywa 2001/23 ma zastosowanie w sytuacji, gdy nawet przed wszczęciem postępowania upadłościowego wyznaczony przez sąd tzw. »potencjalny syndyk« zapoznaje się z sytuacją dłużnika, bada możliwości wznowienia działalności przedsiębiorstwa za pośrednictwem podmiotu trzeciego oraz przygotowuje transakcje, które mają dojść do skutku wkrótce po ogłoszeniu upadłości, aby doprowadzić do wznowienia działalności przedsiębiorstwa dzięki przeniesieniu jego aktywów, w efekcie którego przedsiębiorstwo dłużnika lub jego część zostaje przejęte z dniem ogłoszenia upadłości lub wkrótce po tej dacie, zaś jego działalność jest kontynuowana w całości lub w części w sposób (praktycznie) nieprzerwany?
- 3) Czy w tym kontekście ma znaczenie to, czy kontynuacja działalności przedsiębiorstwa jest pierwszorzędym celem pre-packu, czy też poprzez pre-pack i sprzedaż aktywów tworzących »funkcjonujące przedsiębiorstwo« bezpośrednio po ogłoszeniu upadłości (potencjalny) syndyk zmierza przede wszystkim do maksymalizacji zysków ze zbycia dla ogółu wierzycieli, czy wreszcie w ramach pre-packu i przed ogłoszeniem upadłości zawarte zostaje dobrowolne porozumienie w przedmiocie przejęcia aktywów (kontynuacji działalności przedsiębiorstwa), a jego wdrożenie zostaje sformalizowane lub zrealizowane po ogłoszeniu upadłości? Ponadto, jak należy oceniać tę sytuację, jeśli maksymalizacja zysków ze zbycia jest dodatkowym celem zapewnienia kontynuacji działalności przedsiębiorstwa?
- 4) Czy chwilę przejęcia przedsiębiorstwa dla potrzeb zastosowania dyrektywy 2001/23 i opartych na niej art. 7:662 i nast. BW, w ramach pre-packu poprzedzającego ogłoszenie upadłości przedsiębiorstwa, określa rzeczywiste porozumienie w przedmiocie przejęcia przedsiębiorstwa zawarte przed ogłoszeniem upadłości, czy też datę tę stanowi dzień, w którym następuje przejęcie od zbywającego przez przejmującego statusu pracodawcy odpowiedzialnego za działalność danego podmiotu?».

W sprawie wniosku o otwarcie na nowo ustnego etapu postępowania

- 29 W następstwie ogłoszenia opinii rzecznika generalnego Smallsteps pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 25 kwietnia 2017 r. wniosła o umożliwienie odniesienia się do niej w razie potrzeby po otwarciu na nowo ustnego etapu postępowania. Na poparcie tego wniosku Smallsteps podnosi co do istoty, że opinia rzecznika generalnego zawiera przeinaczenia dotyczące procedury pre-packu.
- 30 W tym względzie należy jednak przypomnieć, że statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz regulamin postępowania nie dają zainteresowanym stronom, o których mowa w art. 23 tego statutu, możliwości przedkładania uwag w odpowiedzi na opinię przedstawioną przez rzecznika generalnego (zob. w szczególności wyrok z dnia 4 września 2014 r., Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, pkt 30).

- 31 Zgodnie z art. 252 akapit drugi TFUE rzecznik generalny publicznie przedstawia, przy zachowaniu całkowitej bezstronności i niezależności, uzasadnione opinie w sprawach, które zgodnie ze statutem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wymagają jego zaangażowania. Trybunał nie jest związany ani tą opinią, ani jej uzasadnieniem (wyrok z dnia 3 grudnia 2015 r., Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, pkt 33).
- 32 W konsekwencji okoliczność, że jeden z zainteresowanych nie zgadza się z opinią rzecznika generalnego, bez względu na to, jakie kwestie poruszono w tej opinii, nie może sama w sobie stanowić uzasadnienia dla ponownego otwarcia ustnego etapu postępowania (zob. podobnie wyrok z dnia 17 września 2015 r., Mory i in./Komisja, C-33/14 P, EU:C:2015:609, pkt 26).
- 33 Niemniej jednak Trybunał może w każdej chwili, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, postanowić o otwarciu ustnego etapu postępowania na nowo, zgodnie z art. 83 regulaminu postępowania, w szczególności jeśli uzna, że okoliczności zawisłej przed nim sprawy nie są wystarczająco wyjaśnione, lub też jeśli sprawa ma zostać rozstrzygnięta na podstawie argumentu, który nie był przedmiotem dyskusji między zainteresowanymi (zob. wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Pesce i in., C-78/16 i C-79/16, EU:C:2016:428, pkt 27).
- 34 Jednakże w niniejszej sprawie Trybunał uważa, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, że dysponuje wszystkimi informacjami niezbędnymi do wydania orzeczenia.
- 35 Biorąc pod uwagę ten wzgląd, Trybunał uznaje, że nie ma potrzeby otwarcia na nowo ustnego etapu postępowania.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań od pierwszego do trzeciego

- 36 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Z tej perspektywy Trybunał powinien w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania (wyrok z dnia 1 lutego 2017 r., Município de Palmela, C-144/16, EU:C:2017:76, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 37 W niniejszym przypadku pytania od pierwszego do trzeciego, które należy rozpatrzyć łącznie, należy rozumieć jako zmierzające w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 2001/23, a w szczególności jej art. 5 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że ochrona pracowników gwarantowana przez art. 3 i 4 tej dyrektywy zostaje utrzymana w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której przejęcie przedsiębiorstwa następuje po ogłoszeniu upadłości w kontekście pre-packu – przygotowanego przed tym ogłoszeniem i zrealizowanego bezpośrednio po tym ogłoszeniu – w ramach którego w szczególności wyznaczony przez sąd „potencjalny syndyk” bada możliwości ewentualnej kontynuacji przez osobę trzecią działalności tego przedsiębiorstwa i przygotowuje czynności mające dojść do skutku wkrótce po ogłoszeniu upadłości, aby doprowadzić do tej kontynuacji, a ponadto, czy jest istotne w tym względzie, że zamierzonym przez transakcję pre-packu celem jest zarówno kontynuacja działalności danego przedsiębiorstwa, jak i maksymalizacja zysków ze zbycia dla ogółu wierzycieli tego przedsiębiorstwa.
- 38 Należy przede wszystkim zauważyć, że dyrektywa 2001/23, jak wynika z jej motywu 3, zmierza do ochrony pracowników, w szczególności poprzez zapewnienie przestrzegania ich praw w przypadku zmiany pracodawcy.

- 39 W tym względzie art. 3 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy przewiduje, że prawa i obowiązki zbywającego wynikające z umowy o pracę lub stosunku pracy istniejącego w momencie przejścia przechodzą w jego wyniku na przejmującego. Co się tyczy art. 4 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, chroni on pracowników przed zwolnieniem dokonywanym przez zbywającego lub przejmującego jedynie z uwagi na wspomniane przejście.
- 40 Na zasadzie odstępstwa art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 stanowi, że ujęta w art. 3 i 4 regulacja dotycząca ochrony nie ma zastosowania do przejęć przedsiębiorstw dokonywanych w warunkach określonych w tym przepisie, o ile państwa członkowskie nie ustalą inaczej.
- 41 Wspomniany zaś art. 5 ust. 1 w zakresie, w jakim stanowi co do zasady o niestosowaniu regulacji dotyczącej ochrony pracowników w przypadku niektórych przejęć przedsiębiorstw i w ten sposób oddala się od zasadniczego celu leżącego u podstaw dyrektywy 2001/23, musi bezwzględnie podlegać ścisłej wykładni (zob. w odniesieniu do art. 3 ust. 3 dyrektywy 77/187, zmienionej dyrektywą 98/50, wyrok z dnia 4 czerwca 2002 r., Beckmann, C-164/00, EU:C:2002:330, pkt 29).
- 42 Z samego brzmienia art. 5 ust. 1 pierwszy człon zdania dyrektywy 2001/23 wynika, że w okolicznościach, które uzasadniają stosowanie tego przepisu, państwu członkowskim przysługuje uprawnienie do wdrożenia ujętej w art. 3 i 4 tej dyrektywy regulacji dotyczącej ochrony pracowników, jednak w sprawie głównej państwo członkowskie nie skorzystało z tego uprawnienia, co potwierdził rząd niderlandzki na rozprawie.
- 43 Wynika z tego, że art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 w zakresie, w jakim zezwala na odstąpienie od regulacji dotyczącej ochrony pracowników, ma zastosowanie do sprawy takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, jednak pod warunkiem, że określone postępowanie spełnia warunki wymienione w tym przepisie.
- 44 W tym względzie art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 uściśla łącznie, że wobec zbywającego musi być prowadzone postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie. Ponadto postępowanie to musi zostać wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego i znajdować się on pod nadzorem właściwego organu publicznego.
- 45 Co się tyczy w pierwszej kolejności warunku, zgodnie z którym wobec zbywającego musi być prowadzone postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie, nie może on rozciągać się przy uwzględnieniu wymogu ścisłej wykładni, przypomnianego w pkt 41 niniejszego wyroku, na operację przygotowującą upadłość, ale nieprowadzącą do niej, jak to zostało uznane przez rzecznika generalnego w pkt 76 opinii.
- 46 Jednakże w niniejszym przypadku, jak wynika z pkt 14 niniejszego wyroku, transakcja pre-packu rozpatrywana w postępowaniu głównym, jest wprawdzie przygotowywana przed ogłoszeniem upadłości, ale jest realizowana po tym ogłoszeniu. Transakcja taka, rzeczywiście pociągająca za sobą upadłość, może z tego względu być objęta pojęciem „postępowania upadłościowego” w rozumieniu art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23.
- 47 W drugiej kolejności art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 wymaga, by postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie zostało wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego. W tym względzie uznaje się – jak wynika z orzecznictwa Trybunału – że nie spełnia tego warunku postępowanie mające na celu kontynuację działalności danego przedsiębiorstwa (zob. podobnie wyroki: z dnia 25 lipca 1991 r., d’Urso i in., C-362/89, EU:C:1991:326, pkt 31, 32; a także z dnia 7 grudnia 1995 r., Spano i in., C-472/93, EU:C:1995:421, pkt 25).
- 48 Co się tyczy różnic między tymi dwoma rodzajami postępowań, jak uściślił rzecznik generalny w pkt 57 i 58 opinii, postępowanie ma na celu kontynuację działalności, gdy zmierza do zachowania charakteru operacyjnego przedsiębiorstwa lub jego rentownych jednostek. Natomiast postępowanie zmierzające

do likwidacji aktywów ma na celu maksymalizację zbiorowego zaspokojenia wierzycieli. O ile nie jest wykluczone, że może dochodzić do pewnego nakładania się tych dwóch celów, do których zmierza dane postępowanie, o tyle głównym celem postępowania zmierzającego do kontynuacji działalności przedsiębiorstwa pozostaje w każdym razie zachowanie danego przedsiębiorstwa.

- 49 W niniejszym przypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że transakcja pre-packu, taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, ma na celu przygotowanie zbycia przedsiębiorstwa w najdrobniejszych szczegółach, aby umożliwić szybkie wznowienie działalności rentownych jednostek przedsiębiorstwa po ogłoszeniu upadłości w trosce o uniknięcie w ten sposób przerwania działalności spowodowanego nagłym zawieszeniem działalności przedsiębiorstwa w chwili ogłoszenia upadłości, tak aby zachować wartość wspomnianego przedsiębiorstwa i zatrudnienie.
- 50 W tych okolicznościach i z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd odsyłający, należy uznać, że skoro transakcja taka nie ma ostatecznie na celu likwidacji przedsiębiorstwa, cel gospodarczo-społeczny, do którego dąży, nie może ani wyjaśniać, ani uzasadniać tego, by pracownicy zostali pozbawieni przyznanych im na mocy dyrektywy 2001/23 praw, gdy dane przedsiębiorstwo jest przedmiotem przejścia w całości lub w części (zob. analogicznie wyrok z dnia 7 grudnia 1995 r., Spano i in., C-472/93, EU:C:1995:421, pkt 28, a także 30).
- 51 Przy uwzględnieniu poczynionego w pkt 48 niniejszego wyroku stwierdzenia sama okoliczność, że wspomniana transakcja pre-packu może mieć na celu również maksymalizację zaspokojenia wierzycieli, nie może jej przekształcić w postępowanie wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego w rozumieniu art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23.
- 52 Wynika z tego, że należy uznać, że zasadniczym celem takiej transakcji jest zachowanie przedsiębiorstwa w upadłości, tak że transakcja taka nie może być objęta art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 47 niniejszego wyroku.
- 53 W trzeciej kolejności, co się tyczy warunku, zgodnie z którym postępowanie, o którym mowa w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23, musi znajdować się pod nadzorem organu publicznego, należy zauważyć, że etap transakcji pre-packu, taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, poprzedzający ogłoszenie upadłości, nie ma żadnej podstawy w rozpatrywanym ustawodawstwie krajowym.
- 54 W tej mierze transakcja ta jest zatem prowadzona nie pod nadzorem sądu, lecz jak wynika z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi, przez kierownictwo przedsiębiorstwa, które prowadzi negocjacje i podejmuje decyzje przygotowujące sprzedaż przedsiębiorstwa w upadłości.
- 55 Choć bowiem są oni wyznaczani przez sąd na wniosek przedsiębiorstwa w upadłości, ani potencjalnemu syndykowi, ani potencjalnemu sędziemu-komisarzowi nie przysługują formalnie żadne uprawnienia. Tym samym nie spoczywa na nich żaden nadzór sprawowany przez organ publiczny.
- 56 Ponadto, skoro bardzo szybko po wszczęciu postępowania upadłościowego syndyk wnosi o zgodę sędziego-komisarza na zbycie przedsiębiorstwa i ją otrzymuje, ten ostatni musiał zostać poinformowany i w istocie musiał nie zgłosić sprzeciwu wobec tego zbycia przed ogłoszeniem upadłości.
- 57 Jak zaś rzecznik generalny zauważa w istocie w pkt 82 opinii, taki sposób postępowania może w znacznej mierze pozbawiać znaczenia jakiegokolwiek nadzór oficjalny ze strony właściwego organu publicznego nad postępowaniem upadłościowym, a tym samym nie jest w stanie spełnić określonego w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 warunku dotyczącego nadzoru takiego organu.
- 58 Z powyższego wynika, że transakcja pre-packu taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym nie spełnia wszystkich warunków przewidzianych w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 i że w rezultacie nie można wprowadzić odstępstwa od przewidzianej w art. 3 i 4 tej dyrektywy regulacji dotyczącej ochrony.

- 59 W świetle wszystkich powyższych rozważań na zadane pytania od pierwszego do trzeciego należy odpowiedzieć, iż dyrektywę 2001/23, a w szczególności jej art. 5 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że ochrona pracowników gwarantowana przez art. 3 i 4 tej dyrektywy zostaje utrzymana w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której przejęcie przedsiębiorstwa następuje po ogłoszeniu upadłości w kontekście pre-packu – przygotowanego przed tym ogłoszeniem i zrealizowanego bezpośrednio po tym ogłoszeniu – w ramach którego w szczególności wyznaczony przez sąd „potencjalny syndyk” bada możliwości ewentualnej kontynuacji przez osobę trzecią działalności tego przedsiębiorstwa i przygotowuje czynności mające dojść do skutku wkrótce po ogłoszeniu upadłości, aby doprowadzić do tej kontynuacji, a ponadto, że nie jest istotne w tym względzie, że zamierzonym przez tę transakcję pre-packu celem jest także maksymalizacja zysków ze zbycia dla ogółu wierzycieli rozpatrywanego przedsiębiorstwa.

W przedmiocie pytania czwartego

- 60 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytania od pierwszego do trzeciego nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie czwarte.

W przedmiocie kosztów

- 61 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Dyrektywę Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów, a w szczególności jej art. 5 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że ochrona pracowników gwarantowana przez art. 3 i 4 tej dyrektywy zostaje utrzymana w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której przejęcie przedsiębiorstwa następuje po ogłoszeniu upadłości w kontekście pre-packu – przygotowanego przed tym ogłoszeniem i zrealizowanego bezpośrednio po tym ogłoszeniu – w ramach którego w szczególności wyznaczony przez sąd „potencjalny syndyk” bada możliwości ewentualnej kontynuacji przez osobę trzecią działalności tego przedsiębiorstwa i przygotowuje czynności mające dojść do skutku wkrótce po ogłoszeniu upadłości, aby doprowadzić do tej kontynuacji, a ponadto, że nie jest istotne w tym względzie, że zamierzonym przez tę transakcję pre-packu celem jest także maksymalizacja zysków ze zbycia dla ogółu wierzycieli rozpatrywanego przedsiębiorstwa.

Podpisy